

Anahtar Sözcükler
Sıfatların dizimi, sıfat hiyerarşisi, son-üstü-son kısıtı,
dizimbilim

Keywords
Adjectival syntax, adjective hierarchy, final-over-Final
constraint, syntax

Bayırlı, İ.K. (2022). Sıfat sıralamaları üzerinde yeni bir kısıtlama. *Dil Dergisi*, 173 (2). 43-67.

SIFAT SIRALAMALARI ÜZERİNDE YENİ BİR KISITLAMA

A NEW RESTRICTION ON ADJECTIVE ORDERING

• İsa Kerem BAYIRLI

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, isakerem@gmail.com

Öz

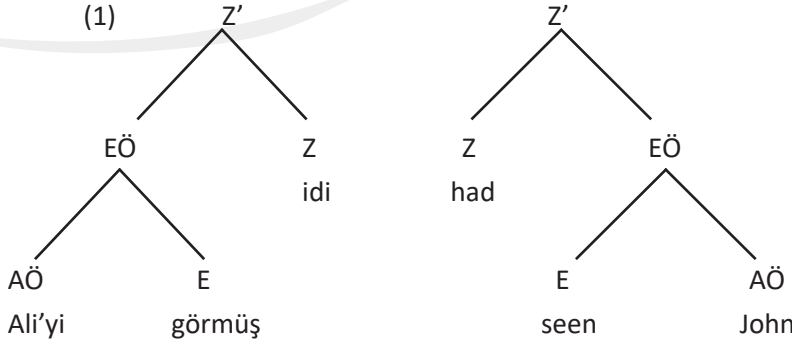
Bu yazıda sıfat sıralamaları ile ilgili yeni bir genelleme ortaya atılmakta ve bu genellemenin Son-üstü-Son Kısıtı tarafından açıklanabileceği gösterilmektedir. Yazıda ilk olarak Son-üstü-Son Kısıtı betimlenmekte ve bu kısıtın açıklayıcı gücünü gösteren örnekler verilmektedir. Daha sonra sıfatlar ile ilgili bazı gözlemler ışığında sıfatların dizimi ile ilgili iki analiz sunulmaktadır: (a) bitişirme analizi ve (b) işlevsel baş analizi. Yazının sonraki bölümünde sıfat sıralamaları üzerinde adına Sıfat Sırası Genellemesi denilen bir kısıtlamanın var olduğu savunulmaktadır. Son olarak sıfatların işlevsel baş analizi varsayıldığında Sıfat Sırası Genellemesinin Son-üstü-Son Kısıtının sonuçlarından biri olarak ele alınabileceği gösterilmektedir. Yazı, Son-üstü-Son Kısıtının neden geçerli olduğunu açıklayan dizim-temelli bir analizin betimlenmesiyle sona ermektedir.

Abstract

In this paper, a new restriction on adjective ordering is proposed and it is shown that this restriction can be explained by the Final-over-Final Constraint. First, the Final-over-Final Constraint is described with examples exhibiting its explanatory power. Later, various observations about adjectives are made and two analyses for adjectival syntax are presented: (a) adjunction analysis and (b) functional head analysis. Furthermore, it is suggested that adjectives obey a word-order restriction to be dubbed the Adjective Ordering Generalization. In the last section, it is shown that the Adjective Ordering Generalization can be explained by the Final-over-Final Constraint if we assume that adjectives are introduced via functional heads. The paper comes to an end with a brief discussion of a syntactic approach to the Final-over-Final constraint.

1. GİRİŞ

Bir tümce veya öbek içindeki sözcüklerin sıralanışı doğal dillerin farklılık gösterdiği noktalardan biridir. Türkçe, eylemlerin nesnelere (ör: *kitabı okumuş*), zaman bilgisini içeren biçimbirim ise eylemlerden (ör: *okumuş idi*) sonra geldiği bir dil iken İngilizcede durum tam tersidir. Bu dilde, eylemler nesnelere (ör: *read the book* “okumuş kitabı”), zaman bilgisini içeren biçimbirim ise eylemlerden (...*had read* ... “...idi okumuş”) önce gelir. Bu iki dile ait sözcük sıralamaları ile ilgili gözlemler dizim ağaçları aracılığıyla (1)'deki gibi gösterilebilir.¹

Yukarıdaki örneklerde öbek başlarının (“E” ve “Z”) her zaman sonda (Türkçe) veya her zaman başta (İngilizce) olduğu görülmektedir. Hawkins (1983) öbek başlarının her zaman sonda veya her zaman başta olduğu dilleri *harmonik diller* şeklinde adlandırmaktadır (ayrıca bkz. Holmberg, 2000). Bir sonraki bölümde tanıtılacak *Son-üstü-Son Kısıtı* harmonik olmayan dillerdeki baş sıralamalarını ilgilendirmektedir.

Bu yazıda ilk olarak Son-üstü-Son Kısıtının içeriği, eylem ve ad temelli öbekleri içeren örnekler yardımıyla açıklanacaktır. Daha sonra sıfatların dizimi ile ilgili iki analiz ele alınacaktır: (a) bitişirme analizi ve (b) işlevsel baş analizi. Yazının dördüncü bölümünde ise sıfatların adına *Sıfat Sırası Genellemesi* denilen bir kısıtlamaya tabi olduklarını gösteren veriler sunulacaktır. Yazının beşinci bölümünde sıfatların işlevsel baş analizi varsayıldığında Sıfat Sırası Genellemesinin, Son-üstü-Son Kısıtının ad temelli öbekler özelindeki bir görüntüsünden ibaret olduğu iddia edilecektir. Son olarak, Son-üstü-Son Kısıtının neden geçerli olduğu ile ilgili bir analizden bahsedilerek yazı bitirilecektir.

1 Bu yazıda kullanılacak kısaltmalar şöyledir: A = Ad, AÖ = Ad Öbeği, çğl = Çoğul, E = Eylem, EÖ = Eylem Öbeği, gel.z = Gelecek Zaman gnş.z = Geniş Zaman, S = Sıfat, SÖ = Sıfat Öbeği, tnm = Tanımlık, tüm = Tümleyici (Complementizer), Z = Zaman, ZÖ Zaman Öbeği

2. SON-ÜSTÜ-SON KISITI

Harmonik dillerden farklı olarak, başların her zaman önde veya her zaman sonda olmadığı diller de vardır. Örneğin, Almancada ana tümcelerde zaman biçimbirimi eylem öbeğinden önce, eylem ise nesneden sonra gelmektedir.

(2) *Almanca*

Mary wird Fabian küssen

Mary gel.z Fabian öpmek

'Mary Fabian'ı öpecek'

Benzer şekilde bazı Germanik dillerde gömülü tümceciklere (İng. embedded clauses) bakıldığında zaman içeren biçimbirimin eylem öbeğinden önce, eylemin ise nesneden sonra geldiği görülür.

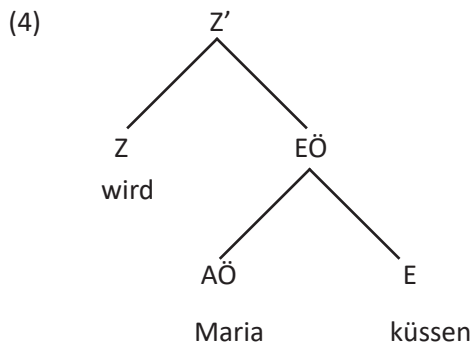
(3) Batı Flemenkçe (Biberauer ve diğ. 2014, s. 174).

da Jan wilt een huis hopen

tüm Jan iste.gnş.z bir ev almak

'Jan'ın ev almak istediği'

Bu tip ifadelerin ağacı aşağıdaki gibi çizilebilmektedir:

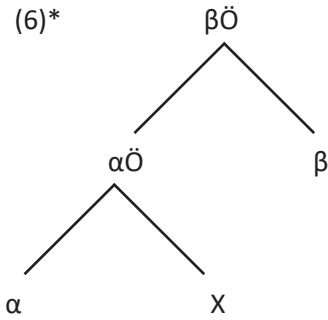
Bu durumda akla gelen sorulardan biri eylemin nesneden önce, zaman bilgisini içeren biçimbirimin ise eylem öbeğinden sonra geldiği bir dilin olup olmadığıdır. Son-Üstü-Son Kısıtına

göre (Holmberg, 2000; Biberauer & Sheehan, 2013; Biberauer ve diğ., 2014) bu tip bir dil yoktur. Bu kısıt (5)'teki gibi ifade edilebilmektedir.²

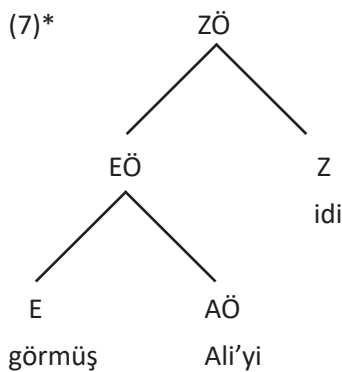
(5) Son-Üstü-Son Kısıtı (Biberauer ve diğ. 2014, s. 171).

α ve β aynı genişletilmiş yansıtmda (İng. extended projection) olmak üzere başı sonda bir $\beta\bar{O}$, başı önde olan bir $\alpha\bar{O}$ 'ye başatlık (İng. domination) kuramaz.

Son-üstü-Son Kısıtına göre (6)'da gösterilen şemaya denk gelen ağaçlar dilbilgisellik dışıdır.

Eylem, zaman ve tümleyici (İng. complementizer) aynı genişletilmiş yansıtmdadır (Bir başka ifadeyle, eylem ile tümleyici arasında kalan görünüş ve kiplik gibi bütün işlevsel başlar da bu genişletilmiş yansıtmdadır.). Son-üstü-Son Kısıtının sonuçlarından biri, temsili (7)'deki gibi olan bir ağaç gösteriminin dilbilgisellik dışı olmasıdır ($\alpha\bar{O} = E\bar{O}$, $\beta\bar{O} = Z\bar{O}$ bkz. Biberauer ve diğ., 2014).

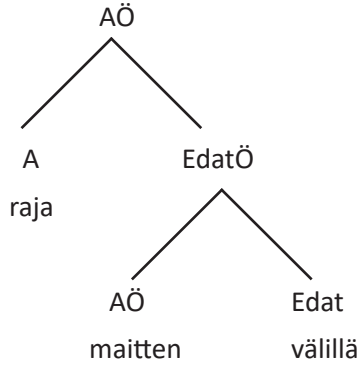
² Bu metindeki bütün çeviriler yazara aittir.

Bu kısıt sadece eylem ve eylemin genişletilmiş yansıtımları için geçerli değildir. Aynı kısıt, adlar ve adların genişletilmiş yansıtımları arasında da gözlemlenmektedir. Bir adın genişletilmiş yansıtımlarından biri edatlardır (İng. adpositions). Dahası bir ad öbeği ile bir edat öbeği arasındaki kalan sayı ve tanımlık (İng. Determiner) gibi bütün işlevsel başlar da bu adın genişletilmiş yansıtımındadır. Son-üstü-Son Kısıtının ad temelli öbeklerde de geçerli olduğu, Fincenin (Ural dil ailesi) ad-temelli öbekleri üzerinden verilecek örnekler ile gösterilebilir. Bu dilde bir adın seçtiği edat öbeği, addan sonra gelmektedir.

(8) *Fince* (Biberauer ve diğ. 2014, s. 187).

raja maitten vällillä
sınır ülke.çğl arası
'ülkeler arası sınır'

(9)

Fincede bazı edatlar addan önce de sonra da gelebilmektedir:

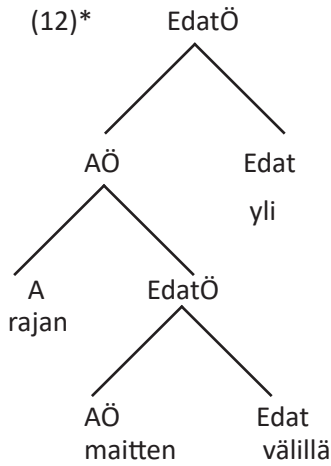
(10)

Fince
(yli) rajan (yli)
(boyunca) sınır (boyunca)
'sınır boyunca'

Adın seçtiği edat öbeği addan sonra geliyorsa (ör: (8)) "yli" edatı bu adı takip eden sırada kullanılamaz:

- (11) *Fince*
a. yli	rajan	maitten	välillä
b.*rajan	maitten	välillä	yli
- ‘ülkeler arası sınır boyunca’

Buradaki kabul edilmezlik Son-üstü-Son Kısıtı tarafından açıklanabilmektedir (EdatÖ = βÖ, AÖ = αÖ).

Özetle, Son-üstü-Son Kısıtı Finceye ait ad-temelli birtakım öbekler ile ilgili kabul edilirlük değerlendirmelerinin bir açıklamasını sunmaktadır.³ Bu makalede bu kısıtın sıfat sıralamaları üzerinde bir etkisinin olup olmadığını inceleneyecektir. Bunun için öncelikle sıfatların dizimi ile ilgili varsayımların açık hâle getirilmesi yerinde olacaktır.

3 Bu noktada bir *Dil Dergisi* hakemi, Almanca açısından Fince (11b)'ye denk düşen ifadelerin kabul edilir olduğunu gözlemlemektedir.

(1) [die Grentze [zwischen zwei Ländern] entlag
tnm sınır arası iki ülke boyunca
‘iki ülke arası sınır boyunca’

Bu tip ifadelerin kabul edilir olması, Son-üstü-Son Kısıtı açısından ciddi bir sorun ve meydan okumadır. Bu tip ifadeler için Son-üstü-Son Kısıtı ile uyumlu bir analiz geliştirme ve bu analizin geçerli olduğunu gösteren bağımsız kanıtları ortaya koyma işi, önemli bir görev olarak ortada durmaktadır.

3. SIFATLARIN DİZİMİ

Diller arasında sıfatların adlara göre hangi konumda olmaları gerektiğiyle ilgili farklılaşmalar vardır. İngilizcede ve Türkçede sıfatlar adlardan önce gelir. Fransızcada sıfatların bazıları addan önce bazıları ise addan sonra gelir (Laenzinger, 2005). İbranicede ise bütün sıfatlar adlardan sonra gelir (Shlonsky, 2004).

(13)

a. güzel	büyük	gri	kediler	(Türkçe)
b. beautiful	big	grey	cats	(İngilizce)
c. une	petite	voiture	rouge	(Fransızca)
tnm	küçük	araba	kırmızı	
d. hafgaza	israelit	masivit	efşarit	(İbranice)
bombardıman	İsrail	büyük	olası	

‘Olası büyük İsrail bombardımanı’

Sıfatların birbirlerine göre hangi sıralamada gelmesi gerektiğiyle ilgili kısıtlar olduğu gözlenmiştir (Vendler, 1968; Sproat ve Shih, 1991; Cinque, 1994, 2010). Örneğin, İngilizcede sıfatlar türlerine göre belli bir sırada gelmek zorundadır:

(14)

<i>İngilizce</i>				
a. small	green	Chinese	vase	Boyut>Renk>Menşe
küçük	yeşil	Çin	vazo	
b. nice	round	plate		Nitelik>Şekil
güzel	yuvarlak	tabak		

Bu sıralamaya uymayan ifadeler kabul edilmezliğe yol açmaktadır.

(15)

<i>İngilizce</i>				
a. *green	small	Chinese	vase	
b. *green	Chinese	small	vase	
c. ??small	Chinese	green	vase	
d. *round	nice	plate		

Sıfat türleri arasındaki bu tip sıralama kurallarına *Sıfat Hiyerarşisi* adı verilmiştir (Sproat ve Shih, 1991). Baskçada, sıfatlar adı takip etmektedir ve hiyerarşi İngilizceye göre tam olarak ters yönde gerçekleşir (Artiagoitia, 2006).

- (16) *Baskça*
iorontzi txinatar zuri txiki bat
vazo çin beyaz küçük bir
'Bir küçük beyaz Çin vazosu'
Hiyerarşi: Boyut > Renk > Menşe
Doğrusal Sıra: Menşe >> Renk >> Boyut

İngilizcede bulunan hiyerarşiyi adı takip eden sırada koruyan diller de vardır.

- (17) *İrlandaca* (Sproat ve Shih, 1991, s. 587).
a. cupán mór Sasanach Boyut>Menşe
bardak büyük İngiliz
b. pláta cruinn dearg Şekil>Renk
tabak yuvarlak kırmızı

Sıfat sırası üzerindeki önemli çalışmalardan olan Cinque (1994), Sıfat Hiyerarşisi'nin aşağıdaki gibi olduğunu iddia etmektedir.

- (18) Cinque'ye göre Sıfat Hiyerarşisi
Nitelik > Boyut > Şekil > Renk > Ulus/Menşe

Scott (2002) ise çok daha ayrıntılı bir sıralama önermektedir. Bu sıralama içinde yaş bildiren sıfatların konumuna dikkat çekilebilmektedir⁴

- (19) Yaş sıfatlarının konumu (Scott, 2002)
Boyut > Uzunluk > Yükseklik > Hız >... **Yaş** >Şekil >Renk...

4 Benzer bir sıralama girişimi ve bu sıralamaların doğası hakkında bir analiz için bkz. Dixon (1982).

Scott'un (2002) önerdiği hiyerarşiye bakıldığında, yaş ile ilgili sıfatların boyut ile ilgili sıfatlardan sonra, şekil ile ilgili sıfatlardan ise önce geldiği görülmektedir. Bu durumda yaş bilgisi veren sıfatları Cinque'nin (1994) önerdiği hiyerarşi içinde boyut bildiren sıfatlar ile şekil bildiren sıfatların arasında konumlandırmak uygun olacaktır. Bu çalışmada, nitelik, boyut, yaş, şekil, renk ve ulus/menşe ile ilgili sıfatlara odaklanılacak, Cinque (1994) ve Scott (2002) tarafından yapılan ve yukarıda betimlenen öneriler göz önüne alınarak bu sıfat türlerinin aşağıdaki şekilde sıralandığı varsayılacaktır.

(20) Sıfat Hiyerarşisi Varsayımı
NİTELİK > BOYUT > YAŞ > ŞEKİL > RENK > ULUS/MENŞE

Sıfatların türlerine ayrılmasıyla ilgili birkaç gözlem yapmak yerinde olacaktır. Bir konuşmacının bir nesneye ya da olaya dönük duygu durumunu ifade eden sıfatlar, (*harika, muhteşem, iğrenç* vb.) nitelik belirten sıfatlar kümesine eklenmektedir. Büyüklük veya yaş belirten sıfatlar, bir nesnenin büyüklüğünü ya da yaşını az çok nesnel bir şekilde ifade eden sıfatlardır. Ancak bir nesnenin büyüklüğü ya da yaşı, o nesneye ilişkin bir duygu durumunu ifade etmek için kullanılmışsa (*kocaman* vb.), bunlar nitelik belirten sıfatlar grubuna eklenecektir.

Japonca gibi bazı dillerde sıfatlar adın önünde oldukları sürece istenilen her sırada kullanılabilir (Sproat ve Shih, 1991).

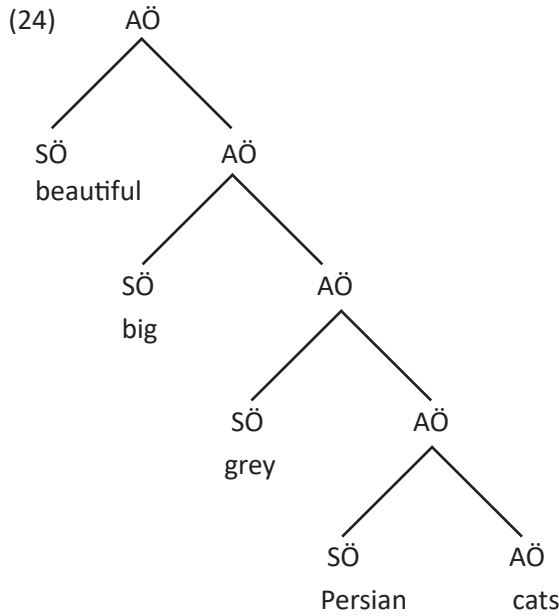
(21) *Japonca*
a. chiisana shikakui ie Boyut>Şekil
küçük yuvarlak ev
b. shikakui chiisana ie Şekil>Boyut
yuvarlak küçük ev

Sproat ve Shih (1991), Japoncadaki sıfat sırası gibi verilerin Sıfat Hiyerarşisi ile çelişmediğini göstermek için doğrudan ve dolaylı niteleme arasında bir ayrım yapmaktadır. Bu ayrım yapıldığında Sıfat Hiyerarşisi'nin aşağıdaki şekilde ele alınabileceği görülmektedir. Buradaki varsayım Japoncanın doğrudan nitelemeye sahip olmadığıdır.

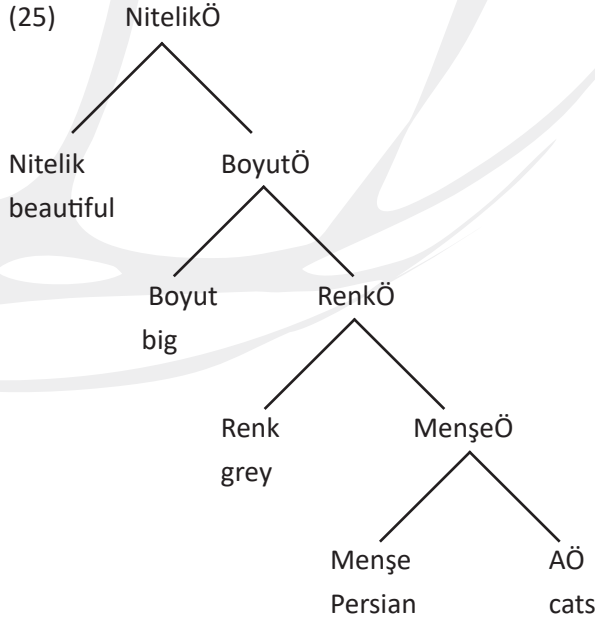
(22) Sıfat Sırası Kısıtı Koşulu
Çok sayıda sıfatın sıralanmasındaki kısıtların geçerli olması için ilgili sıfatların adı *doğrudan* nitelemesi gerekli ve yeterlidir.

Sproat ve Shih'e (1991) göre *doğrudan niteleme*, ad öbeği ile sıfat öbeği arasına hiçbir ögenin girmediği bir yapıdır. Bu gözlem, Aşamalı X Kuramı bağlamında sıfat öbeğinin (SÖ), ad öbeğine (AÖ) bitiştirilmesi (İng. *adjunction*) şeklinde yorumlanabilmektedir. Burada SÖ ile AÖ arasında kardeşlik ilişkisi vardır. Böyle bir analiz altında (23)'teki İngilizce öbeğin ağaç temsili (24)'teki gibi olur:

- (23) *İngilizce*
beautiful big grey Persian cat
güzel büyük gri Fars kedi
“büyük güzel gri İran kedisi”

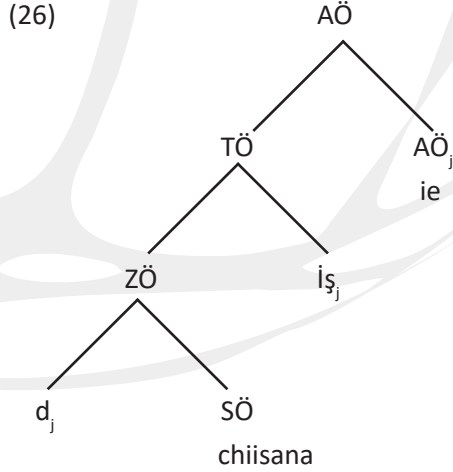

Sıfat Hiyerarşisi'ni açıklama iddiasında olan tek analiz bu değildir. Scott (2002) ve Cinque (1994, 2010) gibi haritalandırmacı (İng. *cartographic*) yaklaşımlar açısından bakıldığında, Sıfat Hiyerarşisi işlevsel başların evrensel sıralamasının bir sonucudur. Bu analiz altında (23)'deki ifadenin ağaç temsili (25)'teki gibi olur.

(25)'te Sıfat Hiyerarşisi'ni analiz etmenin alternatif bir yolu verilmektedir. Burada her sıfat belli bir işlevsel baş tarafından yapıya dahil edilmekte ve Sıfat Hiyerarşisi haritalandırmacı girişimde detaylı bir şekilde çalışılmış olan işlevsel başlar arasındaki evrensel hiyerarşinin bir sonucu olarak ele alınmaktadır (bkz. Cinque, 1994 ve Rizzi 1997). Bu analizde bir AÖ ile bir sıfat birleştirildiğinde oluşan kategori, ad tarafından değil ilgili sıfatı yapıya dahil eden işlevsel baş tarafından belirlenmektedir. Buna sıfatların *işlevsel baş* analizi denilmektedir (Cinque, 1994; Scott, 2002). Yazının son bölümünde sıfatların işlevsel baş analizinin sıfat sıralamaları ile ilgili olarak ileride ortaya konulacak genellemeyi açıklamak için uygun bir gösterim olduğu ileri sürülecektir.

Yazının bu bölümünü bitirmeden önce Sproat ve Shih (1991) tarafından ortaya atılan ikinci tür bir nitelemeden bahsetmek yerinde olacaktır. *Dolaylı niteleme*, bir tür ilgi tümcecığı yapısıdır. Bu tip yapılarda sıfatlar, (seslendirilmeyen) bir değişkenle (d) kardeşlik ilişkisi gösterirler. Tümleyici öbeğinin (TÖ, İng. *Complementizer Phrase*, CP) dışındaki bir ad öbeği, bu değişkeni aynı indise sahip olmak yoluyla bağlar. (26)'da bu tip bir yapıya örnek verilmektedir. Burada tümcecik dışındaki bir AÖ'nün, tümleyici öbeğinin (TÖ'nün) kenarındaki bir işlemci (İŞ) vasıtasıyla, Sıfat Öbeği'nin (SÖ) kardeşi olan değişkeni (d) bağladığı görülmektedir. Bu ilgi tümcecığı yapısına sahip, dolaylı bir niteleme durumudur. Örneğin bu bağlamda Japoncaya ait *chiisana ie* "küçük ev" ifadesinin ağacı aşağıdaki gibi olmaktadır:

Sıfat Öbeği ile değişken arasındaki ilişkinin niteleme değil yüklemleme (İng. predication) olduğuna dikkat etmek ve bu türden yapıların yukarıda bahsedilen genellemenin dışında olduğunu hatırlamak önemlidir.⁵

4. SIFAT SIRASI GENELLEMESİ

Yazının bu bölümünde ilk olarak Sıfat Hiyerarşisi temelinde yeni bir genelleme ortaya atılacak, sonra da bu genellemeyi destekleyen veriler sunulacaktır.

Sıfat sıralamalarında kısıtlama gösteren dillerde sıfatlara ait *doğal bir sıralamanın* bulunduğu varsayılacaktır. Bir ifadenin doğal sıralaması, bu ifadenin konu ve vurgu amaçlı olarak herhangi bir sıralama değişikliğine maruz kalmamış şeklidir. Bir ifadedeki bütün sıfatlar doğal sıralarında iseler bu ifadeye doğal sıralı ifade denilecektir.

Bu yazıda ortaya atılacak olan genelleme, sıfatların addan hem önce hem de sonra gelebildiği dilleri ilgilendirmekte ve bu genelleme ile addan önce gelen sıfatlarla addan sonra gelen sıfatların Sıfat Hiyerarşisi'ndeki konumuyla ilgili bir iddiada bulunmaktadır. Adı *Sıfat Sırası Genellemesi* olan bu iddia, şu şekilde ifade edilebilir.

5 Sproat ve Shih'te (1991) bahsi geçen üçüncü bir niteleme türü ise paralel nitelemedir. Paralel nitelemede her bir sıfata ayrı bir ezgi öbeği verilmiştir. Böyle durumlarda, bütün sıralamaların mümkün hâle geldiği görülür. Bu tip yapılar da Sıfat Hiyerarşisi'nin dışındadır. Bu tip yapılarla yazının geri kalanında karşılaşılacağı için burada detaylı bir betimleme yapılmayacaktır.

- (27) Sıfat Sırası Genellemesi
Doğal sırasında olan bir ifade ve
bu ifadedeki bir adı doğrudan niteyelen bütün sıfatlar için
herhangi bir sıfat addan sonra geliyorsa
hiyerarşide daha aşağıda olan her sıfat addan sonra gelir.

Örneğin nitelik bildiren bir sıfatın renk bildiren bir sıfat ile birlikte kullanıldığı bir ifadeyi ele alalım. Bu ifadeyi içeren dilde sıfatlar addan önce de sonra da gelebiliyor olsun. Bu durumda aşağıdaki iki durumla karşılaşılabileceği görülmektedir.

- (28) Hiyerarşiye uyumlu sıralamalar
a. [Nitelik [Ad Renk]]
b. [[Renk Ad] Nitelik]

(28b)'de nitelik sıfatının addan sonra geldiği görülmektedir. Sıfat Sırası Genellemesine göre hiyerarşide nitelik sıfatlarından daha aşağıda olan diğer sıfatlar da addan sonra gelmelidir. Fakat (28b)'deki durum bu genellemeye uymamaktadır. O hâlde (29)'a denk düşen ifade Sıfat Hiyerarşisi ile uyumlu olduğu hâlde Sıfat Sırası Genellemesi ile uyumlu değildir ve eğer Sıfat Sırası Genellemesi doğru ise, kabul edilmezliğe yol açması beklenir.

- (29) *[[Renk Ad] Nitelik]

Sıfat Sırası Genellemesinin geçerli olup olmadığını tespit etmek için sıfatların addan hem önce hem de sonra gelebildiği dillere bakılması gerekmektedir. Bu bölümde bu tip dillerdeki sıralamalar incelenecektir.

Laenzinger (2005) Fransızcadaki sıfat sıralamasını şu şekilde betimlemektedir: “Fransızca’da şekil, renk ve ulus bildiren sıfatlar adlardan sonra gelir.... Nitelik ve büyüklük belirten sıfatlar ise adlardan önce veya sonra gelebilir.”⁶ Bu betimlemede Fransızcanın sıfat sıralamasının Sıfat Sırası

6 “Adjectives of form, color and nationality are postnominal in French ... Adjectives of quality and size are found both in the prenominal and postnominal context.”

Burada (30a)'da verilen Fransızca örnek açısından boyut sıfatı ile adın bir oluşturduğu [[petite/küçük [_{AO} voiture/araba]] rouge/kırmızı] şeklinde bir temsilin Üçüncü Bölümde gösterilen *Sıfat Hiyerarşisi Varsayımı* nedeniyle mümkün olmadığını akıldan tutmak önemlidir. Fransızcada *boyut ad renk* sıralamasındaki ifadelerin tam olarak ne şekilde türetileceği sorusu Altınca Bölümde tartışılacaktır.

Genellemesi ile uyumlu olduğu gözlemlenecektir. (30)'da genellemeyle uyumlu sıralamalardan örnekler sunulmuştur.⁷

(30)	<i>Fransızca</i>				
a.	une	petite	voiture	rouge	
	bir	küçük	araba	kırmızı	
b.	une	magnifique	voiture	rouge	italienne
	bir	güzel	araba	kırmızı	İtalyan
c.	un	joli	gros	ballon	rouge
	bir	güzel	büyük	top	kırmızı

Laenzinger, Fransızcadan Sıfat Sırası Genellemesi ile uyumlu olmayan bazı örnekler vermektedir.

(31)	<i>Fransızca</i>			
	de	petites	voitures	magnifiques
	tnm	küçük	araba	güzel

Benjamin Storme (kişisel iletişim) (32)'de verilen sıralamanın (31)'deki sıralamadan daha kabul edilir olduğunu belirtmektedir.⁸

(32)	<i>Fransızca</i>			
	de	magnifiques	petites	voitures
	tnm	güzel	küçük	araba

7 Adına Fransızca diyebileceğimiz bir dil tahayyül edelim. Fransızca aşağıda verdiğim betimlemeye sahip olsaydı, Sıfat Sırası Genellemesi'ni çürüten bir dil olurdu.

“Fransızca’da şekil, renk ve menşe/ulus bildiren sıfatlar adlardan her zaman önce gelir. Nicelik bildiren sıfatların adlardan sonra gelmesi tercih edilir. Nitelik ve büyüklük belirten sıfatlar ise adlardan önce veya sonra gelebilir.”

8 Burada kabul edilebilirlik değerlendirmeleri, konu ve vurgu yönünden bir sıralama değişmesini engellemek için olabilecek en genel soruya cevap olarak toplanmıştır. Örneğin (31) ve (32)'deki cevaplar “Bu nedir?” sorusunun yanıtı olarak kurgulanmış ve Fransız konuşucusundan mümkün olan en nötr yanıtı vermesi istenmiştir. Bu koşullar altında konuşucu (32)'yi daha kabul edilir bulduğunu (hatta (31)'in biraz tuhaf olduğunu) belirtmiştir.

Sıfat Sırası Genellemesinin geçerli olması için bir ifadenin doğal sırasında olması gerekliliğinden daha önce bahsedilmişti. Yukarıdaki ifadelerin kabul edilebilirlikleri arasındaki farklılara bakıldığında, (31)'deki ifadenin doğal sırasında olmadığı görülür. (32)'deki ifade ise Sıfat Sırası Genellemesi ile uyumludur.

Belçika'nın güneyinde konuşulan bir Hint-Avrupa dili olan Valoncada, sıfatlar genel olarak adlardan önce gelmektedir (Bernstein, 1993).

(33) *Valonca*

on	neûr	tchapê
bir	siyah	şapka
one	mouyi	pîre
bir ıslak	taş	

Menşe/ulus belirten sıfatlar ise addan sonra gelmektedir.

(34) *Valonca*

le	peûpe	italyin
tnm	halk	italyan

Menşei/ulus bildiren sıfatların hiyerarşide en altta olduğu göz önüne alındığında Valoncadaki sıfat sırasının Sıfat Sırası Genellemesi ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Fransızca dâhil pek çok dilde, aynı sıfatın addan önce veya sonra gelmesine bağlı olarak farklı anlamlar kazandığı gözlenmiştir.

(35) *Fransızca*

a. un	grand	homme
bir	büyük	adam
'büyük bir adam' (kişilik olarak)		
b. un	homme	grand
bir	adam	büyük
'büyük bir adam' (cüsse olarak)		

İngilizcede öznel yorum içeren sıfatlar, nesnel özellik belirten sıfatlardan önce gelir (Alexiadou, Haegeman & Stavrou, 2007).

- (36) *İngilizce*
poor rich girl
fakir zengin kız
'zavallı zengin kız'

Fransızcada da biri değerlendirme içeren, biri nesnel durum betimleyen iki sıfatı aynı anda kullanmak mümkündür. Burada sıfatlardan biri addan önce diğeri ise addan sonra gelmektedir (Alexiadou ve diğ. 2007).

- (37) *Fransızca*
le pauvre garçon pauvre
tnm fakir çocuk fakir
'Zavallı fakir çocuk'

Alexiadou ve diğ. (2007) şu gözlemi yapmaktadır: "Addan önce gelen *pauvre* "fakir" sıfatı, İngilizce örnekteki *poor* "zavallı" sıfatı ile aynı konumda bulunmaktadır." Öznel yorum içeren sıfatlar (örneğin, "zavallı" anlamında kullanılan *poor* "fakir" sıfatı) betimleme yapan sıfatlardan hiyerarşik olarak daha yukarıda olduğuna göre (bkz. (36)) Fransızcada gözlemlenen sıranın Sıfat Sırası Genellemesi ile uyumlu olduğu görülür. Dahası, buradan yola çıkarak tipolojik bir tahmin ortaya atılabilmektedir: Fransızcanın tersi sıralamalı bir dil, imkânsız bir dildir. Bu dile, böyle bir dilin imkânsız olduğunu sezdirecek şekilde Fransızca diyelim. Özetle, belli bir sıfatın adı takip ettiğinde öznel yorum içerdiği, addan önce geldiğinde ise nesnel betimleme yaptığı bir dilin olamayacağı iddia edilmektedir.

- (38) *İmkânsız bir dil olan Fransızca*
a. un grand homme
bir büyük adam
'büyük bir adam' (cüsse olarak)
b. un homme grande
bir adam büyük
'büyük bir adam' (kişilik olarak)

Galceye (Hint-Avrupa dil ailesi) ait sıfat sıralamalarına bakıldığında bu dilin Sıfat Sırası Genellemesi açısından sorunlu olma ihtimali gündeme gelmektedir. Thorne (1993) bu dil ile ilgili olarak şu gözlemi yapmaktadır: “Ad öbeğini niteleyen sıfatların doğal sırası niteledikleri addan sonra gelmeleridir.” Yine de, az sayıda sıfat, adlardan önce gelebilmektedir. Bunlardan biri *hen* “yaşlı” sıfatıdır. Bu sıfatın addan önce gelmesi Sıfat Sırası Genellemesi açısından sorun teşkil edebilir çünkü yaş belirten *hen* sıfatı adın önünde iken nitelik belirten bir sıfatın addan sonra gelmesi (yani *Yaş-Ad-Nitelik* sırası) Sıfat Sırası Genellemesi ile çelişen bir sıralama olur. Bu noktada, Thorne şu gözlem yapmaktadır: “*hen* addan önce geldiğinde, iğrenme ya da sevgi ifade eder.” Özel yorum içeren sıfatların, nitelik bildiren sıfatlar olarak ele alınabileceği daha önce söylenmişti. Bu durumda, addan önce gelen ‘*hen*’ sıfatı nitelik sıfatı olacağından, Sıfat Sırası Genellemesine karşı bir kanıt oluşturmamaktadır.

Bu bölümde incelenecek olan son dil Kamerun’da konuşulan bir Bantu dili olan Tukice olacaktır. Bu dilde sıfatlar addan önce de sonra da gelebilmektedir. Addan önce gelen sıfatlar ile ilgili çeşitli örnekler aşağıda verilmiştir (Bilola, 2013).

(39)	<i>Tukice</i>		
a.	ósyá	a	o-kutu
	güzel	bir	s11-kadın
b.	ombεε	a	okutu
	kötü	bir	kadın
c.	itína	(y)a	okutu
	kısa	bir	kadın
d.	akáná	a	okutu
	uzun	bir	kadın
e.	arónó	a	okutu
	yaşlı	bir	kadın

Addan sonra ise renk ve ulus/menşe bildiren sıfatlar gelmektedir.

(40)	<i>Tukice</i>		
a.	tsono	buututu	
	elbise	kırmızı	
b.	yendze	puu	
	ev	beyaz	
c.	okutuoki	fiititi	ntimbi
	kadın Tuki	siyah	çıplak
	‘çıplak siyah bir Tuki kadını’		

Biloa (2013) *ntimbi* ‘çıplak’ sıfatı ile ilgili şu gözlemi yapmaktadır: Bu sıfat nitelemeden ziyade “yükleme yapısı gibi davranmaktadır. Sadece addan sonra gelebilir ve addan sonra gelen diğer bütün sıfatlardan sonra sıralanır”. Bir anlamda buradaki niteleme dolaylıdır ve Sproat ve Shih’in (1991) makalesinde bahsedildiği anlamda bir ilgi tümcecğine benzemektedir.

- (41) *Tukice*
okutu ongima ntimbi
kadınlar bütün çıplak
“bütün çıplak kadınlar”

Sproat ve Shih (1991) “bütün” gibi niceleyicileri takip edebilen sıfatların doğrudan niteleme olamayacağını iddia etmektedir. Bu tez, Biloa’nın (2013) bu sıfatın niteleme değil yükleme yapısında kullanıldığı gözlemiyle uyumludur. Niceleyicileri takip eden sıfatların doğrudan niteleme olamayacakları ve Sıfat Sırası Genellemesinin dışında kaldıkları varsayıldığında *ntimbi* sıfatı bahsi geçen genelleme için sorun oluşturmaz.

Sıfat sıralamalarıyla ilgili bölümün sonunda, Biloa (2013) *Tukicede* aşağıdaki sıralamanın geçerli olduğunu belirtmektedir:

- (42) BOYUT...NİTELİK...YAŞ...ŞEKİL...AD...ULUS...RENK

Bu dilde addan önce ve sonra gelen sıfatların Sıfat Sırası Genellemesi ile uyumlu olduğu görülecektir. *Tukicede*ki sıfat sıralamaları bu yazının konusu olmayan başka türden soruları gündeme getirmektedir. Addan önce gelen sıfatlar, daha önce bahsi geçen Sıfat Hiyerarşisi tarafından belirlenen sırada gelmemektedir (ör: BOYUT > NİTELİK).⁹ Bu konu, Sıfat Sırası Genellemesi ile ilgili olmadığı için bu yazı bağlamında bu sorun ile ilgilenilmeyecektir.

5. SIFAT SIRASI GENELLEMESİ İÇİN BİR AÇIKLAMA

Yazının bu bölümünde sıfat dizimi ile ilgili işlevsel baş yaklaşımı varsayıldığında Sıfat Sırası Genellemesinin Son-üstü-Son Kısıtının bir sonucu olarak açıklanabileceği gösterilecektir. Bu noktada Sıfat Sırası Genellemesini hatırd tutmak faydalı olabilir:

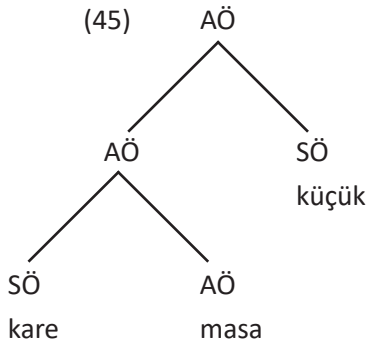
9 Bunun nedeni bu dildeki büyüklük sıfatlarının duygu içeriği olabilir. Örneğin *kocaman* sıfatı büyüklük ifade etse bile bir tür şaşırma bilgisi içerdiği için - yani *şaşırtıcı derece büyük* gibi bir anlama geldiği için - nitelik sıfatı olarak ele alınmalıdır.

- (43) Sıfat Sırası Genellemesi
Doğal sırasında olan bir ifade ve
bu ifadedeki bir adı doğrudan niteyelen bütün sıfatlar için
herhangi bir sıfat addan sonra geliyorsa,
hiyerarşide daha aşağıda olan her sıfat addan sonra gelir.

Bu genelleme sonuçlarından biri, sıfatların addan hem önce hem de sonra gelebildiği bir dilde şekil ve boyut sıfatlarının (44)'te gösterildiği şekilde dizilemeyeceğidir.

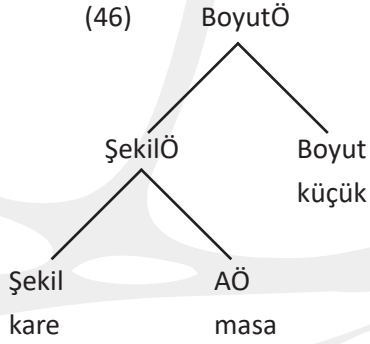
- (44) *kare masa küçük
Şekil Ad Boyut

Yazının ikinci bölümünde sıfatların dizimsel olarak iki farklı şekilde analiz edilebileceği gösterilmişti. Bu analizlerden ilki bitişirme analizi idi. Bitişirme analizi altında yukarıdaki gibi bir ifadenin (45)'teki ağaç gösterimi ile temsil edilebileceği görülür.

Yukarıdaki gösterim Sıfat Hiyerarşisi ile uyumludur ancak Sıfat Sırası Genellemesine göre bu ağaç dilbilgisi dışı olmalı ve kabul edilmezliğe yol açmalıdır. Bu ağacın kabul edilmez olduğunu açıklamak sıfatların bitişirme analizi varsayıldığında oldukça güçtür. Sıfatların bitişirme analizi, Sıfat Sırası Genellemesinin niçin geçerli olduğu sorusu hakkında herhangi bir ipucu vermemektedir.

Yukarıdaki ifadenin ağaç temsili, sıfatların işlevsel baş analizi altında da yapılabilir. Bu gösterim (46)'daki gibi olur.

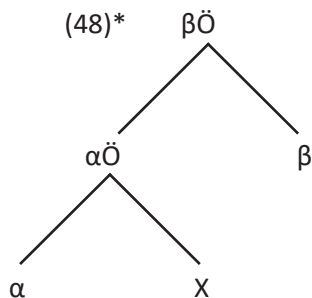
İşlevsel baş analizi kabul edildiğinde sıfatların adın genişletilmiş yansıtımında yer aldıkları söylenmiş olur. Bir adın genişletilmiş yansıtımında olan ifadelerin Son-üstü-Son Kısıtı'na tabi oldukları daha önce gösterilmişti. İlgili kısıt, aşağıda tekrarlanmıştır.

(47) Son-Üstü-Son-Kısıtı (Biberauer ve diğ., 2014, s. 171)

α ve β aynı genişletilmiş yansıtımında olmak üzere başı sonda bir $\beta\bar{O}$, başı önde olan bir $\alpha\bar{O}$ 'ye başatlık kuramaz.

Son-üstü-Son Kısıtı gereği *şekil* ve *boyut* başları adın genişletilmiş yansıtımında oldukları için başı sonra olan bir BoyutÖ, başı önde olan bir ŞekilÖ'ye başatlık kuramaz. Oysa (46)'daki ağaca bakıldığında durum tam da böyledir. ŞekilÖ'deki baş önde iken BoyutÖ'deki baş sondadır. Son-üstü-Son Kısıtına göre böyle bir ağaç gösterimi mümkün değildir.

Böylece Sıfat Sırası Genellemesinin, Son-Üstü-Son Kısıtı temelinde bir açıklaması ortaya konmuş olur. Sıfatların işlevsel baş oldukları varsayıldığında Sıfat Sırası Genellemesi, Son-üstü-Son Kısıtının özel bir durumu olmaktan ibarettir. Özetle (46)'daki ağacın mümkün olmaması aşağıdaki şemaya denk düşen ağaç yapılarının imkansız olmasıyla ilgilidir ($\alpha\bar{O}$ = ŞekilÖ, $\beta\bar{O}$ = BoyutÖ).

Sıfatların işlevsel baş analizi Sıfat Sırası Genellemesine Son-üstü-Son Kısıtı temelinde bir açıklama getirebilirken, sıfatların bitişirme analizi buna herhangi bir açıklama getirememektedir.

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Üçüncü bölümde sıfatların dizimi ile ilgili iki analiz ortaya konmuştu: (a) bitişirme analizi ve (b) işlevsel baş analizi. Sıfat Sırası Genellemesi açısından bakıldığında sıfatların işlevsel baş analizinin bitişirme analizinden daha başarılı olduğu görülmüştür. Böylece sıfatların dizimi ile ilgili tartışmalara da bir katkıda bulunulmuştur.

Bu yazıda temel tez, Sıfat Sırası Genellemesinin Son-üstü-Son Kısıtının özel bir durumu olduğudur. O hâlde Sıfat Sırası Genellemesinin niçin geçerli olduğunu anlayabilmek için Son-üstü-Son Kısıtının niçin geçerli olduğunu anlamak gerekir. Yazının bu son bölümünde Son-üstü-Son Kısıtının niçin geçerli olduğu ile ilgili olarak ortaya atılmış olan dizim temelli bir iddiadan bahsedilecek ve yazı bu şekilde sona erdirilecektir.

Biberauer ve diğ. (2014) tarafından ortaya atılan dizim-temelli yaklaşım, Son-üstü-Son Kısıtını açıklarken Kayne'nin (1994) Bakışsızlık Kuramını temel almaktadır. Bu kurama göre dünya dillerinde evrensel olan bir gösterici-baş-tümleç (İng. specifier-head-complement) yapısı vardır ve bu yapı her zaman göstericinin baştan, başın da tümleçten önce gelmesi şeklinde doğrusallaştırılır. Bu şekilde göstericilerin başlardan, başların da tümleçlerden önce geldiği İngilizce gibi dilleri açıklamak mümkün iken, başın tümleçten sonra geldiği Türkçe gibi dillerin analizi tartışma konusu olmuştur. Kayne'e (1994) göre başın tümleçten sonra geldiği dillerde tümleçten göstericiye öbek taşımaları vardır ve bu taşımalar, bu tip dillerin de aslında İngilizce gibi gösterici-baş-tümleç sıralamasında oldukları gerçeğini maskeleymektedir. Kayne'in (1994) Bakışsızlık Kuramını göz önüne alarak ve sıfatların işlevsel baş analizini varsayarak (16)'dan tekrar ettiğimiz (49)'daki gibi Baskça bir ifadenin (Artiagoitia, 2006) türetimine göz atmak yerinde olacaktır. Anlatımı kolaylaştırmak için Baskça ifadelerin Türkçe karşılıkları kullanılacaktır. Başlar evrensel olarak tümleçlerden önce geldiğine göre (49)'daki gibi bir ifade, türetime (50a)'daki gösterimle başlamaktadır. Adın menşe bildiren sıfattan önce gelmesini sağlayan şey AÖ'nün MenşeÖ'nün gösterici konumuna öbek taşıma işlemi ile taşınmasıdır (50b). Burada iz_{AÖ}, AÖ'nün öbekselsel taşıma sonrası ilk konumunda bıraktığı izi göstermektedir. Daha sonra, tümleçten göstericiye öbek taşıma kuralı (50b)'deki ağaca uygulanır ve MenşeÖ, RenkÖ'nün tümleci konumundan gösterici konumuna taşınır (50c). Son olarak da RenkÖ, BoyutÖ'nün gösterici konumuna taşınmaktadır. Böylece (49)'da gösterilen doğrusal sıralamanın (50a)'da gösterilen evrensel hiyerarşik sıralamadan ne şekilde türetildiği görülmüş olunur.

- (49) *Baskça*
iorontzi txinatar zuri txiki bat
vazo çin beyaz küçük bir
'Bir küçük beyaz Çin vazosu'

- (50) a. [_{BoyutÖ} küçük [_{RenkÖ} beyaz [_{MenşeÖ} Çin [_{AÖ} vazo]]]]
b. [_{BoyutÖ} küçük [_{RenkÖ} beyaz [_{MenşeÖ} [AÖ vazo] Çin iz_{AÖ}]]]
c. [_{BoyutÖ} küçük [_{RenkÖ} [_{MenşeÖ} [AÖ vazo] Çin iz_{AÖ}] beyaz iz_{MenşeÖ}]]
d. [_{BoyutÖ} [_{RenkÖ} [_{MenşeÖ} [AÖ vazo] Çin iz_{AÖ}] beyaz iz_{MenşeÖ}] küçük iz_{RenkÖ}]

Burada dikkat edilmesi gereken nokta, MenşeÖ RenkÖ'nün gösterici konumuna taşınmadan önce AÖ'nün MenşeÖ'nün gösterici konumuna taşınmasının bir gereklilik olduğudur. MenşeÖ RenkÖ'nün gösterici konumuna taşınırken AÖ'nün ilk konumunda kaldığı varsayıldığında (bkz., (51c)), *Çin vazo beyaz* gibi Sıfat Sırası Genellemesi ve dolayısıyla Son-üstü-Son Kısıtı açısından sorunlu olan sıralamaların (bkz., (51a)) türetilebileceği görülür.

- (51) a. *Çin vazo beyaz
b. [_{RenkÖ} beyaz [_{MenşeÖ} Çin [_{AÖ} vazo]]]
c. [_{RenkÖ} [_{MenşeÖ} Çin [_{AÖ} vazo]] beyaz iz_{MenşeÖ}]

Biberauer ve diğ. (2014) bu türden türetimlerin önüne geçmek ve böylece Son-üstü-Son kısıtına, Taşıma Kuramı çerçevesinde bir açıklama getirmek için tümleçten göstericiye giden taşıma kuralının, bir adın veya eylemin genişletilmiş yansıtımında olan işlevsel başlara gelişigüzel dağıtılmadığını iddia etmektedir. Onlara göre, bir işlevsel baş tümleçten göstericiyle taşıma kuralı gerektiriyorsa dizimsel olarak onun altında kalan diğer bütün işlevsel başlar da bu kuralı gerektirmelidir. Biberauer ve diğ. (2014) tarafından ortaya atılan bu tez (52)'deki gibi ifade edilebilir.

- (52) S bir sözlüksel öge (ad veya eylem) ve $i_1, i_2 \dots i_n$ bu sözlüksel ögenin genişletilmiş yansıtımındaki işlevsel başların hiyerarşik sırası olmak üzere, herhangi bir i_j başı tümleçten göstericiye taşıma kuralı gerektiriyorsa i_{j-1} başı da tümleçten göstericiye taşıma kuralı gerektirir.

Taşıma üzerindeki (52)'de verilen ilke göz önüne alındığında (51)'deki türetimin mümkün olmadığı görülür. Burada, (52)'deki kurala aykırı olarak Renk başı tümleçten göstericiye taşıma kuralı gerektirirken, Menşe başı bu kuralı gerektirmemektedir. Böylece Son-Üstü-Son Kısıtı ve bunun bir sonucu olarak Sıfat Sırası Genelmesi dizim-temelli bir kuram içinde açıklanmış olur.¹⁰

Geçen bölümlerde gördüğümüz bazı sıralamaların Biberauer vs diğ. (2014) tarafından ortaya konulan kısıta uygun bir biçimde ne şekilde türetilbileceğini göstererek yazıyı sonlandıralım. Hatırlanacağı üzere İngilizcede bulunan hiyerarşiyi adı takip eden sırada koruyan diller de vardır. (17)'den tekrar edilen (53)'te bu tip dillerden biri olan İrlandacadan bir örnek verilmektedir. Bu tip dillerin türetiminde (54c) ve (54d)'de gösterildiği üzere AÖ'nün sıfatların gösterici konumlarından sırayla taşınarak öbeğin başına getirildiği varsayılabilir. (Benzer bir türetim için bakınız Cinque, 2005).

(53) *İrlandaca* (Sproat ve Shih, 1991, s. 587).
cupán mór Sasanach Boyut>Menşe
bardak büyük İngiliz

(54) a. bardak büyük İngiliz
b. [_{BoyutÖ} büyük [_{MenşeÖ} İngiliz [_{AÖ} bardak]]]
c. [_{BoyutÖ} büyük [_{MenşeÖ} [_{AÖ} bardak] İngiliz iz_{AÖ}]]
d. [_{BoyutÖ} [_{AÖ} bardak] büyük [_{MenşeÖ} iz_{AÖ} İngiliz iz_{AÖ}]]

Son olarak, yukarıdaki sıfatların bazılarının addan önce bazılarının ise addan sonra geldiği dillerden bahsedilmiştir. Örneğin bir Hint-Avrupa dili olan Valoncada, sıfatlar genel olarak adlardan önce gelmekte iken, menşe/ulus bildiren sıfatlar addan sonra gelmektedir (Bernstein, 1993, aşağıda (55)a ve (55)b, (33) ve (34)'ten tekrar edilmektedir.)

(55) *Valonca*
a. on neûr tchapê
Bir siyah şapka
b. le peûpe italyin
tnm halk İtalyan

10 Son-üstü-Son Kısıtı ile ilgili Kayne'nin (1994) Bakımsızlık Kuramını temel alarak ortaya atılan bir başka açıklama, Sheehan'a (2009, 2013, 2017) aittir. Sheehan'ın analizi, yukarıda gördüğümüz analizden farklı olarak, dizim-temelli değil hiyerarşik ağaçların doğrusallaştırılma süreçlerini temel alan bir açıklamadır.

Bu tip bir sıralama ad öbeklerinin, sıfat hiyerarşisinin en altında olan menşei/ulus bildiren sıfatların gösterici konumuna gidip bu konumda kaldıkları varsayımıyla açıklanabilir. Bu varsayım altında (56a)'daki gibi Valonca bir ifadenin türetiminin (56b)'deki gösterimle başladığı ve AÖ taşınmasıyla (56c)'deki sıralamanın elde edildiği görülür.

- (56) a. cesur halk İtalyan
b. [_{NitelikÖ} cesur [_{UlusÖ} İtalyan [_{AÖ} halk]]]
c. [_{NitelikÖ} cesur [_{UlusÖ} [_{AÖ} halk] İtalyan iz_{AÖ}]]

Bu yazıda sıfat sıralamaları üzerinde adına Sıfat Sırası Genellemesi denilen bir kısıtlama olduğu iddia edilmiştir. Sıfatların işlevsel baş analizi kabul edildiğinde Sıfat Sırası Genellemesinin, Son-üstü-Son Kısıtmasının belli bir durumundan ibaret olduğu gösterilmiştir. Son olarak da Son-üstü-Son Kısıtının Biberauer ve diğ. (2014) tarafından geliştirilmiş olan dizim temelli bir açıklama sunulmuştur.

ETİK BEYAN

Bu makalenin yazarı, çalışmalarında kullandıkları materyal ve yöntemlerin etik kurul izni gerektirmediğini beyan etmektedir.

KAYNAKÇA

- Alexiadou, A., Haegeman, L., & Stavrou, M. (2007). *Noun Phrase in the Generative Perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Artiagoitia, X. (2006). *Basque adjectives and the functional structure of the noun phrase*. Basılmamış Eser. University of the Basque Country.
- Bernstein, J. (1993) *Topics in the syntax of nominal structure across Romance* (doktora tezi). CUNY.
- Biberauer, T., & Sheehan, M. (2013). *Theoretical approaches to disharmonic word order*. Oxford: Oxford University Press.
- Biberauer, T., Holmberg, A., & Roberts, I. (2014). A syntactic universal and its consequences. *Linguistic Inquiry*, 45(2), 169-225.
- Biloa, E. (2013). *The Syntax of Tuki: A Cartographic Approach*. Amsterdam: John Benjamins.
- Cinque, G. (1994). On the evidence for partial N movement in the Romance DP. G.

- Cinque, G. (2005). Deriving Greenberg's Universal 20 and its exceptions. *Linguistic Inquiry*, 36, 315 – 332.
- Cinque, G. (2010). *The syntax of adjectives: A comparative study*. MIT Press.
- Dixon, R. M. W. (1982). *Where have all the adjectives gone?* New York: Mouton.
- Hawkins, J. (1983). *Word Order Universals*. New York: Academic Press.
- Holmberg, A. (2000). Deriving OV Order in Finnish. P. Svenonius (Yay.) *The Derivation of VO and OV* (ss. 123-152). Oxford/New York: OUP.
- Kayne, R. (1994). *The Antisymmetry of Syntax*. MIT Press.
- Laenzinger, C. (2005). French adjective ordering: perspectives on DP-internal movement types. *Lingua*, 115(5), 645-689.
- Rizzi, L. (1997). The Fine Structure of the Left Periphery. L. Haegeman (Yay.), *Elements of Grammar* (ss. 281-337). Kluwer Amsterdam.
- Scott, G. J. (2002). Stacked adjectival modification and the structure of nominal phrases. G. Cinque (Yay.) *Functional Structure in DP and IP: The Cartography of Syntactic Structures* (ss. 91–120). Oxford University Press: New York.
- Sheehan, M. (2009). The Final-over-Final Constraint as an effect of Complement Stranding. *Newcastle Working Papers in Linguistics*, 15, 104-125.
- Sheehan, M. (2013). Some implications of a Copy Theory of Labelling for the LCA. *Syntax*, 16, 362-396.
- Sheehan, M. (2017). The Final-over-Final Condition and the Head-Final Filter. M.
- Shlonsky, U. (2004). The form of Semitic noun phrases. *Lingua*, 114(12), 1465 – 1526.
- Sproat, R., & Shih, C. (1991). The cross-linguistic distribution of adjective ordering restrictions. C. Georgopoulos, C. & R. Ishihara (Yay.) *Interdisciplinary approaches to language* (ss. 565-593). Kluwer Academic: Dordrecht.
- Thorne, D. A. (1993). *A comprehensive Welsh grammar*. Blackwell Reference Grammars.
- Vendler, Z. (1968). *Adjectives and Nominalisations*. The Netherlands: Mouton and Co.